

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษา เป็นการพัฒนาคนทั้งในแง่การสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และการเป็นกำลังคนสำหรับการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมืองของประเทศ เท่าที่ผ่านมา การศึกษายังไม่ส่งผลด้านการสร้างความเป็นมนุษย์ได้ดีเท่าที่ควร ในสภาพสังคมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ระบบการศึกษาจำเป็นจะต้องผลิตคนให้มีคุณสมบัติของความเป็นมนุษย์ด้วยการเน้นให้มีคุณธรรมและจริยธรรมสูงขึ้น รวมทั้งมีปัญญาและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีความใฝ่รู้ มีระเบียบวินัย ริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเลือกทางปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ มีความรู้และทักษะพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพ สำหรับพึ่งตนเอง ดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข นอกจากนี้การศึกษาจะต้องสร้างจิตสำนึกต่อการรับใช้สังคม และสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนให้ตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมของชาติและมีความเข้าใจในวัฒนธรรมนานาชาติ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2532)

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ทำให้มีความจำเป็นจะต้องปลูกฝังในเรื่องประชาธิปไตยที่ถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้นคือ ระดับประถมศึกษา ดังข้อความในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 กล่าวว่า การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน และให้คงสภาพอ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณได้ และสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2520) แต่ระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์จะต้องเกิดจากการที่ประชาชนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยควบคู่ไปกับการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งจะต้องฝึกตั้งแต่เยาว์วัยคือ ในช่วงที่อยู่ในระดับประถมศึกษา ถ้าสามารถฝึกให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตด้วยวิถีชีวิตประชาธิปไตยได้ทั่วถึงแล้วย่อมเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ จากข้อความ

ตอนหนึ่งในร่างแผนพัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา ฉบับที่ 7

(พ.ศ.2535-2539) ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาว่า เพื่อให้เด็กทุกคนที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับได้เข้าเรียนจนจบหลักสูตรประถมศึกษา โดยมีคุณลักษณะที่เด่นชัดตามความต้องการของสังคมและท้องถิ่น .... มีความเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่ดีของชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2533)

โรงเรียนประถมศึกษา เป็นสถาบันทางสังคมที่เด็กส่วนใหญ่ได้มีโอกาสเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งนานประมาณ 6 ปี ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2523 กำหนดว่า "ให้ผู้ปกครองของเด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่แปดส่งเด็กนั้นเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา จนกว่าอายุย่างเข้าปีที่สิบห้า" จะเห็นได้ว่าช่วงอายุที่เด็กเข้ามาอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษานั้น เริ่มตั้งแต่วัยเด็กจนถึงย่างเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่เหมาะสมที่จะสร้างเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นอย่างดี เพราะเด็กกำลังพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ถ้าโรงเรียนประถมศึกษาได้จัดกิจกรรมที่สร้างเสริมประชาธิปไตยอย่างจริงจังแล้วก็คาดว่าเมื่อนักเรียนจบจากชั้นประถมศึกษาไปแล้ว จะสามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดีและสามารถช่วยสร้างเสริมสังคมประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขได้อีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2528) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ชวน หลีกภัย (อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2528) ที่ว่า "ประชาธิปไตยเป็นกระบวนการที่เกิดจากการเรียนรู้และการปฏิบัติ การเริ่มต้นของการเรียนรู้และการฝึกฝนต้องเริ่มตั้งแต่ยังอยู่ในวัยเด็ก เพราะเป็นวัยที่มีความคิดบริสุทธิ์ สามารถซึมซาบสิ่งที่ได้รับการสั่งสอนและอบรมได้โดยง่าย ดังนั้น นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษา จึงเป็นกลุ่มบุคคลและสถาบันที่เหมาะสมที่สุดในการปลูกฝังวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย" และการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาจะเน้นประชาธิปไตยสองเรื่อง คือ ระบบประชาธิปไตยที่เป็นเรื่องกระบวนการการทำงานเป็นกลุ่ม และวิถีชีวิตประชาธิปไตย ซึ่งสามารถสร้างเสริมให้แก่เด็กได้ด้วยการสอดแทรกในกิจกรรมทุกอย่างที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ทั้งกิจกรรมตามหลักสูตรประถมศึกษาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2528)

กล่าวได้ว่าการสร้างเสริมประชาธิปไตย เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องสร้างเสริมตั้งแต่
 วัยเด็ก คือ ในโรงเรียนประถมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
 ก็เห็นความสำคัญในเรื่องนี้ จึงได้ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา
 ประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาขึ้น แต่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา
 ประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา หรือการใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดกิจกรรมการเรียน
 การสอนนั้น ได้เริ่มขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2516 โดยหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดเพชรบุรี ร่วมกับองค์การ
 บริหารส่วนจังหวัดได้ทดลองจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน
 ประถมศึกษาในสังกัดและประสบผลสำเร็จหลายโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่โรงเรียนบ้าน
 หุม่วง (โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 13) อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทำให้มีผู้บริหารโรงเรียน
 และคณะครูจากหลายจังหวัดสนใจมาศึกษาดูงานและนำแบบอย่างไปปฏิบัติ แต่กิจกรรมที่นำไป
 ปฏิบัติส่วนมากจะเน้น เรื่องรูปแบบของการจัดกิจกรรมมากกว่าวิธีการในการจัดกิจกรรมการเรียน
 การสอน และรูปแบบในการจัดของแต่ละโรงเรียนจะแตกต่างกันออกไป ในปีการศึกษา 2527
 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการ
 สอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา จัดส่งให้โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด
 ทั่วประเทศใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยกำหนดให้คณะครูศึกษาคู่มือ
 ร่วมกันโรงเรียนในลักษณะใช้โรงเรียนเป็นฐานในการอบรมและทดลองจัดกิจกรรมการเรียน
 การสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน และในปีการศึกษา 2528 จึงได้กำหนดนโยบาย
 ให้โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดทุกโรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาประชาธิปไตย
 ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในคู่มือ และเพื่อเป็นการเร่งรัดให้การดำเนินการเป็นไปอย่างรวดเร็ว
 และได้ผลดี สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้มอบหมายให้ กองวิชาการ
 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ รับผิดชอบดำเนินงานในรูปของ "โครงการ
 สนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา" ตั้งแต่ปีการศึกษา 2528 เป็นต้นมา
 และในปีการศึกษา 2531 ได้เปลี่ยนชื่อโครงการเป็น "โครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย
 ในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ" ซึ่งเป็นโครงการที่มีเป้าหมายให้โรงเรียน
 ประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทุกโรงเรียนจัดกิจกรรม
 การเรียนการสอน เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเรียน
 การสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา และเพื่อให้นักเรียนประถมศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องวิถี

ชีวิตประชาธิปไตยและระบบประชาธิปไตย อันเป็นการสร้าง เสริมพฤติกรรมประชาธิปไตย ตามคุณลักษณะที่ต้องการ เน้น 3 ประการ คือ คารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2531)

ในการดำเนินงานตามโครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้มีเทศติดตามผลการดำเนินงานทั้งในระดับ จังหวัด ระดับอำเภอและระดับโรงเรียน ด้วยการจัดให้มีการอบรม ประชุมและสัมมนา จัดประกวด โรงเรียนประถมศึกษาที่จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยดีเด่นในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ พัฒนาให้เป็นโรงเรียนต้นแบบ การจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยระดับจังหวัด โรงเรียนต้นแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยระดับอำเภอ เพื่อเป็นตัวอย่างและเป็นวิทยากร ระดับท้องถิ่นในการดำเนินงานแก่โรงเรียนใกล้เคียง และในปีการศึกษา 2531 กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ร่วมกับ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้วิจัยและจัดทำคู่มือการฝึกทักษะการทำงานกลุ่ม และจัดทำคู่มือการอบรมการใช้รูปแบบการฝึกทักษะการทำงานกลุ่ม สำหรับนักเรียนประถมศึกษาชั้น เพื่อมอบให้โรงเรียนต้นแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยระดับจังหวัดไปทดลองใช้ในโรงเรียน เพื่อนำผลมาสรุปเป็นแนวทางการดำเนินงานตามโครงการในปีต่อไป และเพื่อต้องการให้โรงเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยให้แก่เด็กนักเรียนด้วยการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อวิถีชีวิตประชาธิปไตย อันจะนำไปสู่การทำงานตามระบบประชาธิปไตย

จากการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย ในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ของกองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ แม้ว่าโรงเรียนต้นแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยระดับจังหวัดจะดำเนินงานตามโครงการได้ดี แต่ยังมีปัญหาหลายประการที่ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนไม่มีประสิทธิภาพ กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาศึกษานิเทศก์จังหวัดผู้รับผิดชอบโครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย และผู้แทนโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยดีเด่นระดับจังหวัด ได้สรุปปัญหาหลายประการ เกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการ เช่น การดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบในการเป็นวิทยากรระดับท้องถิ่นยังไม่มีประสิทธิภาพ การให้การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของโรงเรียนยังไม่มีประสิทธิภาพและสม่ำเสมอ โรงเรียนขาดการ

ทำแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน การประสานงานยังไม่มีประสิทธิภาพ การนิเทศติดตามผลการดำเนินงานในแต่ละระดับยังไม่จริงจังและต่อเนื่อง และในการประชุมสัมมนาได้เสนอแนวทางให้โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ เพื่อให้โรงเรียนต้นแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยได้เป็นโรงเรียนต้นแบบอย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2532) เนื่องจากยังไม่มีผู้ใดดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบและจากสภาพการดำเนินงานดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยระดับจังหวัด ในปีการศึกษา 2532-2533 ว่าได้มีการดำเนินงานและมีปัญหาในการดำเนินงานในโรงเรียนอย่างไรในเรื่องของการเตรียมดำเนินงาน การดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นแนวทางแก่โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาศึกษาแห่งชาติ ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยตามโครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย ตามโครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยระดับจังหวัด ตามโครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2532 - 2533 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริม
 ประชาธิปไตย จะศึกษารายละเอียดการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนตามแนวทางการดำเนินงาน
 ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดไว้ในคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียน
 การสอน เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา เล่ม 1 และ เล่ม 2 แต่เป็นการ
 ศึกษาในด้านการเตรียมดำเนินงาน การดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน การศึกษา
 จึงครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

1.1 การเตรียมดำเนินงาน

- 1.1.1 การกำหนดนโยบาย
- 1.1.2 การเตรียมบุคลากร
- 1.1.3 การจัดทำโครงการ
- 1.1.4 การเตรียมงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก
- 1.1.5 การเตรียมเครื่องมือพิเศษและเครื่องมือประเมินผล

1.2 การดำเนินงาน

- 1.2.1 การประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน
- 1.2.2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย
- 1.2.3 การประสานงาน
- 1.2.4 การประชาสัมพันธ์
- 1.2.5 การนิเทศ ติดตามผล

1.3 การประเมินผลการดำเนินงาน

- 1.3.1 การประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ
- 1.3.2 การประเมินพฤติกรรมนักเรียน
- 1.3.3 การสรุปผลการดำเนินงาน

2. การศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริม
 ประชาธิปไตยในด้าน การเตรียมดำเนินงาน การดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินงาน หมายถึง วิธีปฏิบัติงานตามขั้นตอนของโครงการด้านการเตรียม
ดำเนินงาน การดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน

โรงเรียนต้นแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย หมายถึง โรงเรียน
ประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ได้รับคัดเลือกให้
เป็นโรงเรียนที่จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยดีเด่นระดับจังหวัด ในปีการศึกษา 2531

โครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ หมายถึง โครงการที่มีเป้าหมายสนับสนุนให้โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด
จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน

คู่มือการจัดกิจกรรม หมายถึง คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา
ประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา เล่ม 1 และเล่ม 2

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน
หรือผู้ทำหน้าที่รักษาการในตำแหน่ง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน

ครูผู้รับผิดชอบโครงการ หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่รับผิดชอบโครงการส่งเสริม
ประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา

ครูหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ หมายถึง ครูผู้สอนที่รับผิดชอบกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ
ตามโครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางแก่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ นำไปพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยใน
โรงเรียน

2. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางแก่สำนักงานการศึกษาอำเภอ สำนักงาน
การศึกษาจังหวัด และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในการนิเทศ
ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

3. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางแก่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดให้มีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย ตามโครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2532 - 2533 โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนที่จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยดีเด่นระดับจังหวัด ตามโครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2531 จังหวัดละ 1 โรงเรียน รวม 73 โรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย

1.1	ผู้บริหารโรงเรียน	โรงเรียนละ 1 คน	จำนวน 73 คน
1.2	ครูผู้รับผิดชอบโครงการ	โรงเรียนละ 1 คน	จำนวน 73 คน
1.3	ครูหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์	5 กลุ่มประสบการณ์	กลุ่มประสบการณ์ละ 1 คน โรงเรียนละ 5 คน

รวมทั้งสิ้น 511 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 3 ฉบับ

- ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียน
- ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับครูผู้รับผิดชอบโครงการ
- ฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามสำหรับครูหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์

แบบสอบถามแต่ละฉบับแบ่ง เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการสอน หน้าที่ความรับผิดชอบ กลุ่มประสบการณ์ที่รับผิดชอบ การเข้ารับการอบรม ประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ส่งเสริมประชาธิปไตย และจำนวนนักเรียนในโรงเรียน คำถามมีลักษณะ เป็นแบบตรวจสอบ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน ตามโครงการ สนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย เกี่ยวกับด้าน การเตรียมดำเนินงาน การดำเนินงาน และการ ประเมินผลการดำเนินงาน คำถามมีลักษณะ เป็นแบบตรวจสอบและแบบปลายเปิด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียน ตามโครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย ในด้าน การเตรียมดำเนินงาน การดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน คำถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ และแบบปลายเปิด

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแผนงาน/โครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เอกสาร ตำรา บทความ เกี่ยวกับประชาธิปไตย การจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมส่งเสริม ประชาธิปไตย
2. สัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามโครงการสนับสนุนกิจกรรม ประชาธิปไตยในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
3. กำหนดขอบเขตของการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำโครงร่างงานวิจัย และแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
4. สร้างแบบสอบถามสำหรับการวิจัย และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อการ พิจารณาแก้ไขปรับปรุง
5. นำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และ ความเหมาะสมในการใช้ภาษา

6. นำแบบสอบถามที่ได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงด้วยความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

7. นำแบบสอบถามไปใช้กับประชากร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการส่งและเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานต้นสังกัดให้แจ้งแก่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดต่าง ๆ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยังโรงเรียน โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองบางส่วน และในบางส่วนใช้บริการทางไปรษณีย์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

5.3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียน วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

การนำเสนอผลการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยจัดลำดับขั้นตอน โดยแบ่งเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย การสร้างเครื่องมือในการวิจัย และการนำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กล่าวถึง ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ประชากรในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

กล่าวถึง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด โดยการนำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบคำบรรยาย

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ในส่วนสุดท้าย เป็นรายการอ้างอิง

ภาคผนวก